

УДК 373

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ІНШОМОВНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ВИМІРІ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ: ДОСВІД ІСПАНОМОВНИХ КРАЇН

Лабунець Ю.О.

Педагогічний інститут
Київського університету імені Бориса Грінченка

У статті автор розкриває сутність сучасних процесів глобалізації та інтернаціоналізації іншомовної вищої освіти на досвіді іспаномовних країн. У ході дослідження розглянуто передумови, стратегії та форми інтернаціоналізації вищої освіти в іспаномовних країн та виокремлено провідні тенденції. У статті вивчається досвід Іспанії у застосуванні міжкультурного підходу у іншомовній підготовці викладачів у вищих закладах освіти.
Ключові слова: вища освіта, інтернаціоналізація, академічна мобільність, інтернаціоналізовані навчальні плани.

Постановка проблеми. Сьогодні найвпливовішими чинниками у міжнародному освітньому просторі, які зумовлюють постійні трансформаційні та реформаційні процеси в освіті, є глобалізація, міжнародна інтеграція та академічна мобільність, ця тенденція проглядається із початку ХХІ століття і до нині. Саме ці чинники та їх освітні надбудови та розгалуження заклали основу нової концепції та відбудовування новітньої стратегії вищої школи, у ній освітні акценти були зосереджені на міжнародній конкуренції, покращенні якості освіти та інтернаціоналізації, передумовами цього визначено перехід до новітнього інформаційного суспільства, де знання та актуальна інформація мають владу та вагомість у контексті створення єдиного освітнього простору вищої школи. В контексті іншомовної вищої освіти професійне мовне та мовленнєве навчання в 21-му столітті має на меті грати провідну роль у розширенні культурних горизонтів студентів та забезпечення їх впливу на різноманітності культур. Майбутні викладачі іноземної мови у рамках нової освітньої стратегії іншомовної вищої освіти повинні не тільки опанувати мову у контексті сформованості іншомовної комунікативної компетентності на високому рівні, але також повинні навчитися порівнювати свій світогляд з однією приналежністю представникам інших культур і навчитися використовувати точки збігів як позитивну програму, яка професійно спрямовує їх на діалог культур, розвивають високий рівень готовності до міжкультурного співробітництва.

На нашу думку, шляхом до інтеграції України до світового освітнього простору і європейського зокрема, є обґрунтування національної стратегії та стандартів інтернаціоналізації іншомовної вищої освіти, яка на сьогодні формується на основі розвитку практики та теорії, але на сьогодні це носить здебільшого декларативний намір. Тому для українського освітнього простору є важливим долучення, інтеграція та становлення як активного партнера у вивченні досвіду та створенні практики щодо інтернаціоналізації вищої освіти країн Європи, зокрема зробимо аспект на Іспанії, оскільки у її національній освіті закладено певні традиції дослідження та ефективного імплементації процесу інтернаціоналізації вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що проблема інтернаціоналізації вищої освіти, і зокрема іншомовної вищої освіти розгля-

далася вітчизняними дослідниками (Н. Авшенюк, А. Джуринський, С. Клепко, В. Кремень, О. Овчарук, А. Сбруева, В. Солощенко тощо) та зарубіжними вченими (У. Бек, Б. Вехтер, Д. Девіс, Б. Кем, Дж. Найт, А. Пеллерт тощо), але на разі повноцінних досліджень даного аспекту не виявлено. Тому, на нашу думку подальше вивчення тенденцій та особливостей глобалізації та інтернаціоналізації іншомовної вищої освіти у вимірі викликів третього тисячоліття.

Виділення невирішених проблем, яким присвячено статтю. Проте щодо іспаномовних країн, то питання підходів, зокрема міжкультурного, до навчання іноземних мов у цих країнах у контексті вивчення тенденцій та особливостей глобалізації та інтернаціоналізації іншомовної вищої освіти у вимірі викликів третього тисячоліття що до сих пір не привертало уваги вітчизняних дослідників, особливо в такому кластері.

Формування мети. Отже, метою статті є проаналізувати тенденції та особливості глобалізації та інтернаціоналізації іншомовної вищої освіти у вимірі третього тисячоліття на основі досвіду іспаномовних країн.

Виклад основного матеріалу. На думку науковця П. скота глобалізацію варто визначати як один із найфундаментальніших викликів, який відчула вища школа за майже тисячолітню історію свого існування, і в першу чергу це вплинуло на розвиток перспективи розвитку вищої школи у глобальному світі ХХІ століття демонструючи нагальну необхідність підготовки спеціалістів до професійної діяльності у глобалізованому світі, до управління глобальними процесами Іспанія – європейська країна з багатовіковою культурою й багатьма традиціями, однією з яких є повага до освіти. Інтернаціоналізація змінює вир світу, і на відміну від інтернаціоналізації не є абсолютно новим явищем, але сьогодні ми говоримо про нагальну академічну мобільність та нові форми інтернаціональної співпраці, що знаходяться серед пріоритетних завдань вищих навчальних закладів Європи і особливо гостро перед українськими.

Як засвідчили наші наукові розвідки у світовому освітньому просторі існує низка визначень поняття «інтернаціоналізація», як певного феномена, що з'явився на думку нідерландського дослідника Х. де Віта лише на початку 80-х років ХХ століття. Тож інтернаціоналізацію розглядають як:

– багатоаспектний феномен сучасності, що включає міжнародні програми обміну, спільні дослідницькі проекти, спеціально сфокусовані дослідження ВНЗ іншої країни, знання іноземних мов, розглянуто мережу спілкування засобами Інтернету, інтернаціоналізовані навчальні програми (Х. де Віт);

– політику, яка проводиться урядом країни, академічною спільнотою та університетами для того, щоб протистояти глобалізації (П. Олбач);

– фактор здійснення конкурентної освітньої боротьби (К. Бек, Д. Девіс, А. Ольсен) [2; 5].

Услід за тенденцією трансформації освітньої політики країн світу за напрямом забезпечення масовості отримання громадянами вищої освіти (починаючи із 1980-х рр.), сьогодні однією з ключових трансформацій і тенденцій сучасної світової політики стає інтернаціоналізм (поряд із побудовою навчання на дослідницькій основі, інтегрованості дисциплін, студентоцентризмом), що фактично є реакцією на прискорення та оптимізацію процесів глобалізації в економіці та політиці в контексті побудови нового щаблю якісної освіти. У контексті філософської гіпотези про віхи часу, інтернаціоналізація в освіті, зокрема у вищій освіті, сьогодні є акумульованою та модернізованою надбудовою міжнародної студентської та професорської мобільності, що існувала в класичних університетах Європи (завдяки повсюдному використанню латинської мови освітянами). Звичайно, що сьогодні основою для міжнародної активності у контексті вищої освіти служать дослідження (завдяки сформованості міжкультурної компетенції та іншомовних комунікативних компетенцій освітян), і за останнє десятиріччя заклади вищої освіти України демонструють активне сприяння інтернаціоналізації в контексті побудов міжнародних робочих відносин із закладами освіти в інших країнах. У цьому контексті ми вважаємо актуальним розгляд концепцій щодо форм і принципів побудови процесу інтернаціоналізації освіти із метою імплементації до вищої освіти, оскільки питання формування інтелектуальної еліти стає важливим фактором міжнародної конкурентоспроможності як окремого фахівця, так і країни загалом. Відповідно до вимог глобалізації ринку освітніх послуг, розвиток суспільства знань націленого на досягнення економічного зростання, розширення ринку праці, актуалізує проблему підвищення ефективного функціонування освітньої сфери, потребує координації зусиль, інтернаціоналізації освітніх і наукових зв'язків. За цих умов перед вищою освітою України як сучасної світової держави стоїть завдання підготовки до діяльності в умовах інтегрованих ринків праці, для формування потужного інтелектуального потенціалу країни, що можливо за вивчення, дослідження та імплементації передових освітніх ідей щодо стратегій інтернаціоналізації освіти, і зокрема вищої освіти України як зарубіжних, так і вітчизняних освітян [1; 2; 5].

Інтернаціоналізація значима і на національному рівні, оскільки дає змогу вдосконалювати економічну ефективність, сталість розвитку країни і вирішувати соціальні завдання. Підвищення ефективності систем вищої освіти в дослідженнях (у розвитку наукової складовій). Академіч-

ні обміни сприяють більш швидкій циркуляції і дисемінації дослідницьких результатів, досягнутих навіть у найвіддаленішому куточку світу, і тим самим забезпечують імпульс для проведення досліджень і пошуку інновацій, які неможливо досягти в умовах ізоляції. Крім того сьогодні інтернаціоналізація дозволяє лімітувати витрати на дослідження, через можливість розподілу витрат при спільних дослідженнях та експертизах результатів, а також слугує внеском у мультикультуралізм і розвиток міжкультурного визнання. Але сьогодні інтернаціоналізація – це не лише залучення до студентських програм обміну мобільних студентів і викладачів чи наявність іноземних студентів у кампусах або збільшення міжнародної складової в навчальних програмах закладів вищої освіти, але широке студентське співтовариство, що сприяє міжкультурному визнанню досягнень кожного [2].

У проекті «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки» наголошується на тому, що інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних технологій, модернізації змісту освіти і її організації відповідно до світових тенденцій і вимог ринку праці.

У зазначеному вище аспекті для визначення шляхів неуспішності студента у контексті визначення **стратегії** індивідуального стилю вивчення іноземної мови студентом як шлях подолання неуспішності у вивченні іноземних мов, потрібно визначити причини певної неуспішності, оскільки це дозволить викладачеві конструктивно та продуктивно працювати над оптимізацією освітнього процесу, а не шукати шляхи подолання успішності навчання. Говорячи про неуспішність студентів ми розуміємо, що найбільш часто умовами неуспішності у ВУЗі в контексті вивчення нерідних/іноземних мов стають:

– неуспішний процес адаптації, або його значна пролонгованість студента до специфіки навчання у ВУЗі;

– відсутність або недостатня внутрішня мотивація до вивчення іноземної мови;

– внутрішня невпевненість або страх невдачі у вивченні англійської мови;

– несвідоме ставлення до наявного рівня володіння іноземною мовою та шляхів його удосконалення;

– невміння навчатися.

Ми розглядаємо адаптацію студента до навчання у вузі як процес пристосування особистісних якостей до умов нашого вузу і формування на цій основі нових особистісних соціально і професійно значущих якостей, що повинні забезпечити повноцінну і гармонійну реалізацію особистісного потенціалу кожного із студентів. Тож на основі розуміння факторів адаптації студентів, для вирішення проблеми із успішною адаптацією до навчання у ВУЗі та відчуття невміння навчатися, ми пропонуємо такі тематичні зустрічі у режимі «запитання-відповідь»: Як навчити вчитися; Мої впевнені кроки у вивченні іноземної мови Поліглот: міф чи реальність?; Ефективні методи навчання, що працю-

ють; Знайти свою стратегію навчання просто; Підготовка до іспитів (внутрішньовузівських/ міжнародних); Створення власної програми індивідуального вивчення мов: легко і просто.

Для подолання другої групи проблем, що виникають у студента в зв'язку із не відчуттям комфорту та задоволенні від вивчення іноземної мови чи відсутності розуміння її практичного значення, ми використовуємо такі методи:

- індивідуальні бесіди;
  - тестування із наданням результатів та консультацій;
  - лекції «прес-конференції»;
  - відкриті столи;
  - екскурсії;
  - тренінги;
  - практикуми;
  - вебсемінари;
  - skure-семінари;
  - консультації;
  - курси;
  - медіотеку та бібліотеку адаптованої та автентичної іноземної літератури;
- та звичайно власний приклад і приклади із реальної дійсності студента.

Освітня політика іспаномовних держав і Іспанії зокрема має багато фундаментальних напрацювань та трансформацій маючи опертю на власну самобутню історію. Перший іспанський університет був заснований у Саламанці ще в 1218 році, а навчальні заклади Іспанії і сьогодні надають якісну освіту класичного зразка. Упродовж останніх років Іспанія здійснює реформу системи освіти, при цьому велика увага приділяється її відповідності європейським стандартам. Відповідно до моделі структури освіти загальноосвітня система, як і в багатьох інших західноєвропейських регіонах, стратифікується на певні рівні, що об'єднуються у дві основні сфери – загальна освіта і спеціальна освіта:

I. Загальна освіта:

1) дошкільні заклади, необов'язкова дошкільна підготовка за двома циклами – ясельний (від 1 до 3 років) та дитячий садок (від 3 до 6 років);

2) загальна базова освіта (основна загальна освіта – власне нижні класи середньої школи) – як обов'язкова освіта за трьома циклами: нижчий цикл (учні віком від 6 до 8 років); середній цикл (учні віком від 8 до 11 років); вищий цикл (учні віком від 12 до 14 років чи віком від 12 до 16 років); середня освіта (вищі класи середньої школи – учні від 15 до 17 років чи 16 до 18 років): бакалаврат – (загальноосвітня середня школа – учні віком від 15 до 17 років чи віком від 16 до 18 років); професійне навчання (молодші класи профшколи – учні віком від 15 до 16 років; старші класи профшколи – учні віком від 15 до 19 років); підготовка до університету (підготовчий рік – від 17 до 18 років); позашкільні навчальні заклади; вища школа (три цикли).

II. Спеціальна освіта: мистецькі навчальні заклади; філологічні навчальні заклади [5, с. 70-73].

За LOGSE (1990) термін обов'язкової освіти збільшується до 16 років і становить загалом 10 років. Тут колишня структура базової загальної трансформується у початкову освіту (Primary Education) та обов'язкову середню освіту (, головною метою якої є правове державне забезпечен-

ня всіх учнів базовими “культурними” знаннями, навичками і вміннями й фаховою підготовкою до виконання своїх обов'язків, до професійної діяльності чи підготовкою бакалаврату. Цим же новим Законом про освіту LOGSE встановлюється єдиний Сертифікат про середню освіту замість колишньої дворівневої сертифікації по завершенні обов'язкової фази навчання – власне двох сертифікатів: Сертифікат про базову освіту та Сертифікат про відвідування школи. Система дошкільної освіти розділена на два цикли: для дітей до трьох і до шести років. Хоча вона й не є обов'язковою, дошкільні установи відвідують майже всі іспанські діти 5-6-літнього віку. Початкова освіта обов'язкова для всіх дітей у віці від 6 до 12 років. Вона складається із трьох циклів по два роки кожний. Середню освіту (educacion secundaria) одержують діти 12-18 років. Вона включає два цикли навчання: обов'язковий, додатковий (post-obligatoria) [5, с. 75-77].

Студенти можуть обирати варіант для продовження освіти: бакалаврат, тобто підготовку до навчання в університеті або професійно-технічну освіту середнього рівня. Серед університетів більшість мають класичний набір програм навчання, але є кілька політехнік, а також Відкритий університет дистанційного навчання. Університетська освіта в Іспанії багаторівнева: перший цикл, об'єднані перший і другий цикли, індивідуальний другий цикл, третій цикл (докторантура). Навчання на факультетах і у вищих школах університетів організовані за трьома циклами: базовий (2-3 роки), спеціалізований (2 роки з присвоєнням диплома), дослідницький (2-3 роки з одержанням диплома доктора).

Виконуючи вказівку Університетської ради про розширення набору курсів, вищі заклади освіти розширили його майже втричі. Варто виділити введення магістерської програми з присвоєнням звання Magister Universitario обсягом 600 год. і тривалістю 1-2 роки, завданням якої є значне підвищення фахових вмінь випускника, збагачення його навичками наукового аналізу і дослідження. Інший новий варіант післядипломних студій призводить до диплома спеціаліста (Especialista).

Бакалаврат охоплює 2 курси (як правило, надається можливість підготовки для вступу до університету з гуманітарних предметів, соціальних наук). Після проходження бакалаврату студенти можуть вступати до університету. Слід мати на увазі, що в деяких внз недостатньо такої дворічної підготовки – потрібно пройти додаткову річну підготовку (COU) – курс, орієнтований на університет (аналог наших підготовчих курсів при університетах). Звичайно, COU необхідний для вступу до медичних, математичних внз. Своєрідність вищої освіти в Іспанії полягає в тому, що до складу іспанських університетів входять чотири типи навчальних підрозділів. До них належать: університетські факультети (facultades universitarias) – вищі навчальні заклади, де вивчаються нетехнічні теоретичні дисципліни. Навчання охоплює всі три цикли вищої освіти. Закономірний факт, що при Міністерстві освіти й культури Іспанії створений Національний інститут якості й оцінки, що стежить за рівнем надаваних освітніх послуг [5, с. 79-83].

На відміну від низки багатьох інших країн, університети Іспанії зберігають традицію проведення вступного відбірного іспиту Prueba de Acceso a la Universidad (у побуті його часто називають Selectividad). Це комплексний іспит, покликаний виявити загальний рівень освітньої підготовки абітурієнта. Він складається із двох письмових випробувань, причому до іноземців пред'являються ті ж вимоги, що й до самих іспанців.

Нами з'ясовано, що іспаномовні країни світу на чолі з Іспанією використовують стратегію кваліфікаційно-імміграційного підходу у межах окресленої вище проблеми, який спрямований на безпосереднє залучення іноземних кваліфікованих фахівців і талановитих студентів, аспірантів до роботи у своїх країнах. На законодавчому рівні іспаномовних держав проголошено необхідність сприяння інтернаціоналізації (зокрема в Іспанії – сприяння європейській кооперації) у галузі вищої освіти та обміні студентами та викладачами, з наголосом на те, що заклади вищої освіти країни повинні задовольняти специфічні запити іноземних студентів

Висновки. Підводячи підсумки, зазначимо, що застосування міжкультурного підходу в системі іноземної вищої освіти Іспанії, окрім формування міжкультурної компетенції, передбачає також надання можливості учням/студентам рівноцінно вивчати як мови міжнародного значення (англійська, німецька, французька), так і мови інших країн-членів Європейського Союзу.

Отже, в університетах Іспанії з кінця ХХ століття активно застосовується міжкультурний

підхід у навчанні іноземних мов, який жодним чином не заперечує комунікативного, проте вимагає не лише розвитку умінь спілкування в заданих ситуаціях, а й умінь досягнення взаєморозуміння з представниками інших культурних середовищ, готовності до продуктивної взаємодії, відмови від стереотипів, розвитку в себе здатності до емпатії, толерантного ставлення до людей інших націй та віросповідань.

Розглянувши тенденції та особливості глобалізації та інтернаціоналізації освіти зауважимо, що інтернаціоналізація іноземної вищої освіти іспаномовних держав створює можливості для повноцінної реалізації потенціалу глобалізації, модернізації, запровадження інновацій, створення та забезпечення академічної мобільності, а відповідно як результат – розширення та підвищення доступності та якості іноземної вищої освіти та розширення міжнародної співпраці. Тенденціями інтернаціоналізації та глобалізації вищої освіти загалом та іноземної вищої освіти у іспаномовних країнах зокрема є тенденція міжнародної наукової мобільності, тенденція конвергенції ( )

Перспективою подальших наукових розвідок вбачаємо створення методичних алгоритмів, визначення закономірностей та формулювання рекомендацій щодо експериментальної перевірки щодо здійснення сучасного міжкультурного підходу до іноземної підготовки викладачів ВНЗ відповідно до визначених вище вимог ЄС в українському освітньому просторі.

Список літератури:

1. Авшенюк Н. Інтернаціоналізація вищої освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору [Електронний ресурс] / Н. Авшенюк // Науковий вісник Чернівецького університету : [збірник наукових праць]. – 2009. – Вип. 468. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvchu/PtP2009>. – Назва з екрану.
2. Лабунець Ю.О. Імплементування освітніх ідей виховання моральної особистості у творчості Дж.Р.Р. Толкіна в контексті інтернаціоналізації вищої освіти України / Ю.О. Лабунець // Теоретичний та науково-методичний часопис «Вища освіта України». – Тематичний випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України у контексті Болонського процесу». – 2015. – № 3, додаток. – С. 135-142.
3. Локшина О.І. Етапи розвитку стратегії Європейського Союзу у галузі освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em2/content/07loiuet.html>. – Назва з екрану.
4. Пуховська Л.П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі в к. ХХ століття: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Пуховська Людмила Прокопівна. – К., 1998. – 321 с.
5. Сисоева С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С.О. Сисоева, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне: Овід, 2012. – 352 с.
6. Тарасенко О.Л. Пріоритетні напрями реалізації мовної політики Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.du.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=146>. – Назва з екрану.

Лабунец Ю.О.

Педагогический институт
Киевского университета имени Бориса Гринченко

ТЕНДЕНЦИИ И ОСОБЕННОСТИ ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИИ ИНОЯЗЫЧНОГО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В ИЗМЕРЕНИИ ТРЕТЬЕГО ТЫСЯЧЕЛЕТИЯ: ОПЫТ ИСПАНОЯЗЫЧНЫХ СТРАН

Аннотация

В статье автор раскрывает сущность современных процессов глобализации и интернационализации иноязычного высшего образования на опыте испаноязычных стран. В ходе исследования рассмотрены предпосылки, стратегии и формы интернационализации высшего образования в испаноязычных странах и выделены ведущие тенденции. В статье изучается опыт Испании в применении межкультурного подхода в иноязычной подготовке преподавателей в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: высшее образование, интернационализация, академическая мобильность, интернационализированные учебные планы.

Labunets Yu.O.

Pedagogical Institute of the Boris Grinchenko University of Kyiv

TRENDS AND PECULIARITIES OF GLOBALIZATION AND INTERNATIONALIZATION OF FOREIGN LANGUAGE HIGHER EDUCATION IN THE THIRD MILLENNIUM DIMENSION: THE EXPERIENCE OF SPANISH- SPEAKING COUNTRIES

Summary

The article reveals the essence of contemporary processes of higher education globalization and internationalization in a foreign language-speaking countries experience. The study examined the prerequisites, strategies and forms of internationalization of higher education in Spanish-speaking countries and singled leading trends. The article examines the Spanish experience in the application of the intercultural approach in foreign language teacher training in higher educational institutions.

Keywords: higher education, internationalization, academic mobility, internationalized curricula.